

‘Het stukt nog in de bovenlaag’

drs. Hedy d’Ancona

Feministe en ‘politieke junk’ Hedy d’Ancona houdt van openheid, maar vindt het onbeschaafd dat steeds meer mensen ook te onpas zeggen wat ze denken. Ze constateert dat het met de emancipatie van de vrouw op veel terreinen goed gaat en - met spijt - dat tolerantie en empathie in deze maatschappij niet bovenaan de lijst staan. “Wat nou, multiculturele samenleving mislukt? Die is er gewoon. In Amsterdam leven we met 177 nationaliteiten bij elkaar!” Een bijzondere ontmoeting met een bevlogen vrouw, die het recht op emancipatie niet beperkt tot alleen vrouwen.

Ik heb dit eeuwenoude pand aan de Amstel in 1977 gekocht. Toen kon dat nog voor een normaal bedrag. Dat zeg ik er altijd bij”, zegt Hedy d’Ancona bescheiden. Boven, met uitzicht op het water en Carré, geniet ze zichtbaar na van het college dat ze de dag ervoor als voorzitter van het ReclameArsenaal heeft gegeven in de Beurs van Berlage, ter gelegenheid van de tentoonstelling ‘100 jaar Reclameklassiekers’. “Dat heb ik samen gedaan met een ouwe reclamemaker, grafisch ontwerper Ad Werner, die zijn hele leven heeft gewijd aan het bedenken van mooie affiches, logo’s en letters. Hij was de enige man die in 1972 werd toegelaten bij het door mij en Wim Hora Adema opgerichte feministische maandblad Opzij, omdat hij de naam had bedacht en gratis de lay-out verzorgde. Ik was heel benieuwd hoe hij tegen de kritiek van de huidige feministische beweging zou aankijken.” D’Ancona pakt het boek ‘McSex’ van Myrthe Hilkens, die betoogt dat de generatie die opgroeit in dit nieuwe millennium een verknipt beeld krijgt van seksualiteit door de pornificatie van onze samenleving, bijvoorbeeld in reclame en videoclips die, volgens d’Ancona ‘ook niet bijdragen aan de fierheid en onafhankelijkheid van vrouwen’. “Eerst dacht ik dat het wel meeviel, maar ze heeft het ergens over! Na het lezen van haar boekje viel me op dat ook op de tentoonstelling billboards hingen met vrouwen in vernederende posities.” Ze laat een advertentie voor mannenpakken zien: een man tilt op suggestieve wijze de rok op van de vrouw naast hem. “Ik ben

niet preuts, maar dit is vreselijk. Gewoon bloot is oké, het gaat om de setting en de gelijkwaardigheid van man en vrouw. In de catalogus die de curator van de expositie, Wilbert Schreurs, heeft geschreven staat de beroemde affiche van de PSP uit de jaren zeventig, met een blote vrouw en een koe. Dat is wel een hele mooie. Sindsdien is er veel veranderd, maar soms keren die vrouwonvriendelijke uitingen in een ander jasje terug, waarbij opvalt dat vrouwen daar veel minder dan vroeger tegen in actie komen.”

‘Evenwicht levert altijd iets verstandigers op’

‘Papadag? Verschrikkelijk’

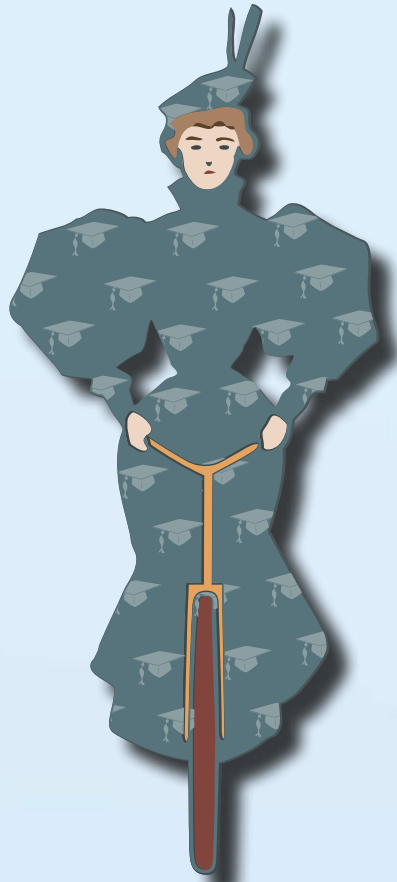
Is de emancipatie van de vrouw dan mislukt? “Nee. De derde emancipatiegolf is voorzichtig begonnen, want als mensen zeggen dat het nog niet af is, hebben ze gelijk. Maar op een aantal terreinen, zoals opleidingsniveau en arbeidsdeelname, gaat het echter heel goed en zijn de achterstanden ingelopen”, zegt de voormalige staatssecretaris van Emancipatie. “Toen wij met de tweede golf begonnen was dat anders. Ik heb altijd, ook toen ik jonge kinderen had, gewerkt. Dat was destijds niet gewoon, nu wel. Alleen met vrouwen in topfuncties vlot het niet. Het stukt nog in de bovenlaag, zeker in vergelijking met het buitenland. Het blijft moeilijk een gezin te combineren met een belangrijke baan, daarom kiezen vrouwen vaak voor deeltijdwerk of een baantje. Mannen hebben het wat dat betreft makkelijker. Toch kiest een groeiend aantal mannen ervoor een dag in de week thuis te blijven en zich meer met de opvoeding te bemoeien.

Een man achter de kinderwagen of het fornuis is geen zeldzaamheid meer. Dat is een stapje vooruit.” Ze trekt haar gezicht in een grimas en zegt met afschuw: “Als ze het maar geen papadag noemen, dat vind ik verschrikkelijk. Overigens zijn het wel de vrouwen die het allemaal organiseren, dat kunnen ze gewoon beter.” Birgit Donker, die in 2006 als eerste vrouw hoofdredacteur werd van een landelijk dagblad, schrijft een artikel over vrouwen in topfuncties voor NRC Handelsblad. “Zij heeft mij gevraagd hoe het zit in de culturele sector. Daar is het ook nog niet oké. Truze Lodder, sinds jaren zakelijk leidster van de Nederlandse Opera, is een uitzondering. Ik probeer dat als voorzitter van besturen en Raden van Toezicht in deze sector te veranderen en let daarbij niet alleen op de verhouding man/vrouw, maar ook of er een goede mix is van autochtoon en allochtoon. En als er alleen maar oudere dames en heren inzitten is dat ook niet goed. Er moet evenwicht zijn, dat levert altijd iets verstandigers op. Veel vrouwen kijken anders tegen dingen aan dan mannen. Door hen in het management op te nemen kan een andere manier van besturen ontstaan.” D’Ancona gelooft niet zo in het glazen plafond als metafoor voor de vooroordelen die er, vooral bij mannen, bestaan over vrouwen in topfuncties. “Als je het nuchter bekijkt zijn er vaak praktische barrières. Bij de rechterlijke macht vervullen meer vrouwen dan mannen zware statusbanen. Het zijn vooral jonge vrouwen vooral met kinderen, die er gemakkelijk voor kunnen kiezen drie dagen in de week te werken en vrij te nemen wanneer de kinderen vakantie hebben. Werk op maat. Als de kinderen ouder zijn kunnen ze weer volledig meedoen. Ik begrijp niet, dat wat bij de rechterlijke macht kan, niet mogelijk is bij het bedrijfsleven, in de top van universiteiten of de ambtenarij.”

Sterven

Ouderen die vinden dat ze genoeg hebben

geleefd het recht geven te sterven is ook een vorm van emancipatie, vindt Hedy d'Ancona. "Ik ben, net als bijvoorbeeld Els Borst, mijn opvolgster als minister van Volksgezondheid, nauw betrokken bij 'Uit vrije wil', een initiatiefgroep die zich inzet voor het opheffen van de strafbaarheid van stervenshulpverlening aan ouderen. Zij moeten kunnen kiezen voor euthanasie, ook als ze geen verschrikkelijke ziekte hebben, omdat ze klaar zijn met het leven en onomkeerbaar, onmenselijk lijden willen voorkomen. Wel moeten ze duidelijk maken dat het niet om een opwelling gaat. Eigenlijk is het een revitalisering van de pil van Huib Drion." Deze rechtsgeleerde stelde in 1991 een hypothetische pil voor, waarmee bejaarden vanaf 75 jaar op humane wijze op een zelf gekozen tijdstip een einde aan hun 'voltooid' leven kunnen maken. "Hij had dat idee al tijdens de tweede golf van de emancipatiebeweging, waar hij bij betrokken was. Onafhankelijkheid van mensen betekent volgens hem ook dat ze zelf over het einde van hun leven moeten kunnen beslissen.

De Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie werkt niet met een leeftijdsbegrenzing en opereert binnen de kaders van de huidige euthanasiewetgeving. Die willen we, zoals ik geregeld tijdens lezingen benadruk, niet omver gooien. We willen alleen dat het niet meer strafbaar is als professionele hulpverleners bejaarden helpen die er bewust voor kiezen hun leven te beëindigen." Twee hoogleraren hebben een wetsontwerp geschreven om dit mogelijk te maken. Of dat lukt? "We leven nu niet in een maatschappij waar tolerantie en empathie bovenaan de lijst staan. Ik heb respect voor opvattingen van fundamentalistische christenen, maar niemand wordt verplicht het te doen."

Kunsten

Als voorzitter van twaalf culturele instellingen begrijpt d'Ancona dat ook de kunstensector moet bijdragen aan de bezuinigingen. "Daar valt over te praten, maar de manier waarop de kunsten nu worden gepakt getuigt van rechtlijnigheid en een etalagementaliteit die het kabinet ook op andere terreinen laat zien. Zo van 'kijk eens hoe flink wij zijn'. De kunst voor de elite, voor de grachtengordel, een speeltje voor links? Doen alsof niemand er wat aan heeft. Dat is de beeldvorming die ze creëren. De gewone man kan straks niet eens een kaartje meer kopen als de BTW-verhoging doorgaat. Komt Rutte wel eens in zalen of buurttheaters? Weet

hij dat voorstellingen van De Mug met de Gouden Tand altijd uitverkocht zijn en dat het Concertgebouworkest meer dan de helft eigen inkomsten heeft? Dat is het beste orkest van de wereld. Heeft dat dan geen economische betekenis, net als de Opera of belangrijke musea in de grote steden?" Het zit Hedy d'Ancona echt hoog, want kunst en cultuur is haar ding. "Omdat er ook minder geld uit het Gemeentefonds komt, komen gemeentelijke bezuinigingen bovenop de landelijke, maar niet overal. In Breda, waar ik voorzitter ben van het Graphic Design Museum, bezuinigt de verantwoordelijke wethouder Wilbert Willems bijvoorbeeld helemaal niet op cultuur. Hij wil van Breda de stad van de beeldcultuur maken en doet daar dus zijn uiterste best voor. Zo kan het ook." Het Stimuleringsfonds voor de Architectuur heeft de tweejaarlijkse prijs voor (gerealiseerde) excellente zorgarchitectuur vernoemd naar Hedy d'Ancona. En daar is ze best blij mee. "Ik heb lang in het College Bouw Ziekenhuisvoorzieningen gezeten, dat over normering ging. Het college is opgeheven omdat die hele strenge normen niet meer passen in deze tijd. Jarenlang hebben we architectuur- en ideeënwedstrijden uitgeschreven, maar dit is natuurlijk veel beter, omdat het gaat om echt gerealiseerde gebouwen. Koen van Velsen, de architect van revalidatiecentrum Groot Klimmendaal in Arnhem, heeft de prijs gekregen. Dat is zo terecht! Het gebouw was kort daarvoor al bekroond met de prijs voor het beste gebouw van de Nederlandse Bond van Architecten. Je kan dus een functioneel gebouw maken dat tegelijk mooi is en de beste architectonische vertaling van een zorgvisie! Dat is geweldig voor mensen die daar niet uit vrije keus zitten. De prijs stimuleert dat daarover wordt nagedacht." 🎓

Drs. Hedy d'Ancona is een vooraanstaand feministe en politica. Ze begon haar loopbaan als tv-producer voor de VARA. Daarna werd ze universitair onderzoeker (sociale geografie) aan de Universiteit van Amsterdam en samen met Maurice de Hond directeur van het Centrum Beleidsadviesend Onderzoek. De mede-oprichtster van Man-Vrouw-Maatschappij en Opzij zat jarenlang voor de PvdA in de Eerste Kamer, was van september 1981 tot en met mei 1982 staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (met ook emancipatie in haar portefeuille) in het kabinet Van Agt II en van 1989 tot 1994 minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur in het kabinet Lubbers III. Daarna werd ze lijsttrekker bij de Europese verkiezingen en was ze (net als begin jaren tachtig) enkele jaren lid van het Europees Parlement. D'Ancona is nu onder meer voorzitter van een aantal culturele instellingen, waaronder het begeleidingscollege van het Sociaal Cultureel Planbureau en de Raad van Toezicht van het Amsterdams Fonds voor de Kunst. Ze is Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, Ridder van het Franse Légion d'Honneur en in 2002 onderscheiden met de Aletta Jacobsprijs, een emancipatieprijs van de Rijksuniversiteit Groningen.

hedydancona@speakersacademy.eu